

τηγορία ἀπορρέει ἀπὸ ἀδικήματα τελεσθέντα, τὰ ὅποια οἱ νόμοι τιμωροῦν. Ἡ κακολογία ὁμως ἔχει ὡς βάσιν ὕδρεις τὰς ὁποίας ἐκστομίζουσιν σύμφωνα μὲ τὸν χαρακτήρα των οἱ ἐχθροὶ ἀναμεταξύ των. Νομίζω ὁμως ὅτι οἱ πρόγονοί μας ἐσύστησαν αὐτὰ ἐδῶ τὰ δικαστήρια, ὅχι διὰ νὰ μαζεύεσθε εἰς αὐτὰ καὶ νὰ ἐκτοξεύουν οἱ ἀντίδικοι ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ἕνεκα τῶν ἰδιαιτέρων των προσωπικῶν ἐρίδων καὶ ἀντιπαθειῶν, ὅσα εἶναι ἀπηγορευμένα ὑπὸ τῶν νόμων, ἀλλὰ τὰ ἐσύστησαν (δι' ἄλλον σπουδαιότερον λόγον), διὰ νὰ ἐξελέγχωμεν ἂν κανεὶς διέπραξε ἀδίκημα κατὰ τοῦ κράτους.

124. Αὐτὰ λοιπόν, ἂν καὶ τὰ γνωρίζει ὁ Αἰσχίνης τόσον ὅσον καὶ ἐγώ, ἐν τούτοις ἐπροτίμησε νὰ ὑβρίζῃ παρὰ νὰ μὲ κατηγορῇ. Δὲν εἶναι ὁμως δίκαιον λέγων κατ' ἐμοῦ τὰς προσωπικὰς καὶ ἐμπαθεῖς κακολογίας του νὰ φύγῃ ἀπ' ἐδῶ ἡδίκημένος χωρὶς νὰ πάρῃ ἴσον μερίδιον ἀπ' αὐτὰς. Δι' αὐτὸ καὶ θὰ προχωρήσω εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἀνταπαντήσεώς μου, ἀφοῦ πρῶτα τὸν ἐρωτήσω τοῦτο καὶ μόνον : Τί νὰ σὲ πῇ κανεὶς. Αἰσχίνη, ἐχθρὸν τοῦ κράτους ἢ ἐχθρὸν ἰδικόν μου ; Ἐχθρὸν ἰδικόν μου προφανῶς. Ἐπειτα, ὅταν ἤμποροῦσες σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους νὰ ζητήσης τὴν τιμωρίαν μου, χάριν αὐτῶν ἐδῶ (τῶν ἐκπροσωποῦντων ὅλους τοὺς πολίτας), ἔάν, ἐννοεῖται, τοὺς ἡδίκησας, ἀπέφυγες νὰ τὸ κάμῃς, τότε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν λογοδοσιῶν μου καὶ τῶν ἐναντίον μου μηνύσεων καὶ τῶν ἄλλων δικαστικῶν ἀγώνων μου. 125. Τώρα δὲ ποὺ εἶμαι ἄθῳρος καθ' ὅλα, καὶ κατὰ τοὺς νόμους καὶ διότι παρῆλθεν ἡ ὠρισμένη προθεσμία κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ὑπεύθυνος ψηφίσματός τινος ἐνάγεται, καὶ διότι πολλὰς φορές κατὰ τὸ παρελθὸν ἐδικάσθην δι' ὅλα καὶ ἀπεδείχθη ὅτι οὐδέποτε σὰς ἡδίκησα καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ ἡ πόλις μας κατ' ἀνάγκην ἔμελλε, ἀδιάφορον ἂν περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, νὰ γίνῃ μέτοχος τῆς δόξης δι' ὅσα δημοσίᾳ θὰ ἐγίνοντο, τώρα ἐξύπνησες καὶ ὑπέβαλες τὴν ἐναντίον μου καταγγελίαν σου. Πρόσεξε ὁμως μήπως μὲ αὐτὰ ποὺ κάμνεις, ἐμφανιζόμενος ὡς ἰδικός μου ἐχθρός, ἀποδειχθεὶς ἐχθρὸς τούτων ἐδῶ (τῶν δικαστῶν).

126. Ἀφοῦ λοιπόν ἐκ τῶν λεχθέντων ἔγινε φανερόν εἰς ὅλους σας ποιά εἶναι ἡ δικαία καὶ εὐσυνείδητος ψῆφος τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δώσετε ὡς δικασταί, μὲ ἀναγκάζουν τὰ πράγματα τώρα, ἂν καὶ δὲν εἶμαι φίλος τῶν ὕδρεων, λόγῳ τῶν κακολογιῶν τὰς ὁποίας ἐξεστόμισε ἀντὶ τῶν πολ-

ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰναγκαιότατ' εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν καὶ τίνων ῥαδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τίνας διασύρει, αὐτὸς εἰρηκῶς δ' αὖ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγγεσθαι ; 127. — Εἰ γὰρ Αἰακὸς ἢ Ῥαδάμανθυς ἢ Μίνως ἦν κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμιολόγος, περίτριμμα ἄγορᾶς, ὀλεθρὸς γραμματεὺς, οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι τοιαῦτ' εἰπεῖν οὐδ' ἂν οὕτις ἐπαχθεῖς λόγους πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγωδίᾳ βοῶντα ὧ γῇ καὶ ἥλιε καὶ ἄρειτῃ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πάλιν σύγχεσιν καὶ παιδείαν ἐπικαλούμενον, ἥ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται· ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἡκούει αὐτοῦ λέγοντος. 128. Σοὶ δὲ ἄρειτῃς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσίᾳ ; Ἡ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων τίς διάγνωσις ; Πόθεν ἢ πῶς ἀξιωθέντι ; Ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις μνησθῆναι, ἥς τῶν μὲν ὥς ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι περὶ αὐτοῦ τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειε, τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μὲν ὥσπερ σύ, προσποιουμένοις δ' ὑπ' ἀναισθησίας τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν, ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ δοκεῖν τοιούτοις εἶναι περίεστιν.

129. Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ τι χρὴ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ, πότερ' ὥς ὁ πατήρ σου Τρόμης ἐδούλευε παρ' Ἑλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ Θησεΐῳ διδάσκοντι γράμματα, χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύλον, ἢ ὥς ἡ μήτηρ σου τοῖς μενθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωι χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψε σε ; Ἀλλὰ πάντες ἴδασι ταῦ-

1. Οἱ ἀναφερόμενοι ἦσαν προελληνικοὶ ἥρωες καὶ ἐφημίζοντο διὰ τὴν δικαιοσύνην των.

2. Μεταφράζω ἐλευθέρως τὸ «παχείας χοίνικας ἔχων καὶ ξύλον», χρησιμοποιοῦν δηλαδὴ ἐκφράσεις σημερινάς.

3. Ἐξῶ δὲ Δημοσθένης εἶναι ἀμείλικτος. Ἀφ' ἐνὸς μὲν βγάζει τὰ ἀπλута, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, τῆς μητέρας τοῦ Αἰσχίνου καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ καυστικὴν εἰρωνείαν τονίζει ποῖα ἦτο ἡ ἀνατροφή τοῦ ἀντιπάλου του.

4. Ὁ Δημοσθένης κ' ἐξῶ καὶ ἄλλοι ἀποκαλεῖ τὸν Αἰσχίνην τριταγωνιστὴν, διότι φαίνεται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ οἰ

λῶν καὶ τούτων ψευδῶν κατ' ἐμοῦ ὕδρεων, νὰ εἶπω δι' αὐ-
τὸν μερικὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ ν' ἀποδείξω ποῖος εἶναι
καὶ πόσον εὐκόλως οὗτος ἀρχίζει πρῶτος νὰ κακολογῇ καὶ
διὰ ποίας ἐκφράσεις μου μὲ χλευάζει, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ἔχει
ἐκστομίσει τέτοιας λέξεις τὰς ὁποίας θὰ ἐντρέπετο νὰ τὰς
εἶπη καὶ ὁ κοινότερος τῶν ἀνθρώπων. 127. Διότι ἂν αὐτὸς
ποῦ μὲ κατηγορεῖ ἦτο κανένας Αἰακὸς ἢ κανένας Ραδάμαν-
θυς ἢ κανένας Μίνως¹ καὶ ὄχι ἓνας φλύαρος, ἓνα περίτριμ-
μα τῆς ἀγορᾶς, ἓνας ἄθλιος παλιογραμματικός, εἶμαι τῆς
γνώμης πῶς δὲν θὰ ἔλεγεν αὐτὰ ποῦ εἶπεν, οὔτε καὶ θὰ
ἀράδιαζε τόσον βαρὶὰ λόγια, φωνάζων σὰν θεατρίνος σὲ
καμμιὰ τραγωδία : «ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετῇ» καὶ τὰ ὁ-
μοια, καὶ δὲν θὰ ἐπεκαλεῖτο τὴν «διανόησιν καὶ τὴν γνῶ-
σιν» διὰ τῶν ὁποίων διακρίνομεν τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά.
Τὸν ἀκούσατε βεβαίως νὰ λέγῃ αὐτὰ (τὰ μεγάλα) λόγια.
128. Ἀλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχεις ἐσὺ καὶ οἱ δικοί σου
μὲ τὴν ἀρετὴν, ὦ κάθαρμα : Ποίαν διάκρισιν ἡμπορεῖς ἐσὺ
νὰ κάμῃς τῶν καλῶν ἢ τῶν κακῶν ; Ἀπὸ ποῦ ἐδιδάχθης
τὴν ἀρετὴν καὶ διὰ ποῖον λόγον σοῦ πρέπει ; Σοῦ ἐπιτρέπε-
ται νὰ ἰσχυρίζεσαι ὅτι ἔχεις μὀρφωσιν, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ
ἐκεῖνοι ἀκόμα ποῦ πραγματικῶς ἔχουν τοιαύτην δὲν τολ-
μοῦν ποτὲ νὰ αὐτοεπαινοῦνται δι' αὐτήν, ἀλλὰ θὰ ἐκοκ-
κίνιζαν ἐὰν ἀκούσουν ἄλλον νὰ τοὺς ἐπαινῇ διὰ τὴν μὀρ-
φωσίν των. Ὅσοι ὅμως δὲν εἶναι μορφωμένοι, ὅπως συμ-
θαίνει μὲ σένα, αὐτοὶ προσποιοῦνται ἀπὸ ἀναισθησίαν ὅτι
εἶναι μορφωμένοι καὶ κάμνουν τοὺς ἀκροατάς των νὰ λυ-
ποῦνται ὅταν τοὺς ἀκοῦν νὰ περιαυτολογοῦν, ἐνῶ εἰς τὴν
πραγματικότητα δὲν εἶναι τέτοιοι ποῦ ἰσχυρίζονται.

129. Δὲν ἀπορῶ λοιπὸν τί πρέπει νὰ πῶ γιὰ σένα, καὶ
γιὰ τοὺς δικούς σου, ἀλλὰ ἀπορῶ τί νὰ πρωτοθυμηθῶ. Νὰ
θυμηθῶ πῶς ὁ πατέρας σου ὀνομαζόμενος Τρόμης ἦτο δοῦ-
λος εἰς τὸν Ἑλπίαν ποῦ ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ Θησεῖον ἔκανε
τὸ γραμματοδιδάσκαλο, καὶ ὅτι τὸν ἔβαλαν στὸ φάλαγγα²
ἢ ὅτι ἡ μητέρα σου μέσα εἰς τὴν δουλικὴν χαμοκαλύδαν,
ποῦ ἦταν κοντὰ εἰς τὸ ἡρώον τοῦ Καλαμίτου, συνευρισκο-
μένη μὲ τοὺς πελάτας τῆς μέρα μεσημέρι (μπροστὰ στὰ
μάτια ὄλων), ἀνέθρεψε ἐσένα τὸν ὠραῖον κανακάρην³ καὶ
τὸν τελείως ἄσημον τριταγωνιστὴν⁴ θεατρίνον ; Μὰ αὐτὰ

τριταγωνισταὶ τοῦ θεάτρου ἐχαρακτηρίζοντο ὡς ἀνάξια λόγου πρό-
σωπα, παλιοθεατρίνοι ὅπως θὰ ἐλέγαμε σήμερα.

τα, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. Ἄλλ' ὥς ὁ τριηραύλης Φορμίων, ὁ Δίωνος τοῦ Φρεαργίου δοῦλος, ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας ; Ἄλλὰ νῆ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς ὁκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προηροῦσθαι λόγους. 130. Ταῦτα μὲν οὖν ἔασω, ἀπ' αὐτῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν ἄρομαι· οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν ἦν, ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται. Ὅψέ γάρ ποτε —, ὀψέ λέγω ; Χθές μὲν οὖν καὶ πρῶην ἄμ' Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε, καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ Τρόμητος ἐποίησεν Ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάννυ Γλαυκοθέαν ὠνόμασεν, ἦν Ἐμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν. Πόθεν γὰρ ἄλλοθεν ; 131. Ἄλλ' ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἴ καὶ πονηρὸς φύσει ὥστ' ἐλεύθερος ἐκ δούλου καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὸς οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς 271 ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πολιτεύει. Καὶ περὶ ὧν μὲν ἔστι τις ἀμφισβήτησις, ὥς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἔασω· ἃ δ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερώς ἀπεδείχθη πράττων, τοῦτα ἀναμνήσω.

132. Τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα Ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος Φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρόσσειν εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν ; Ὁν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν Πειραιεῖ καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγώς, ὥς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ τοὺς ἡτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων ἄνευ ψηφίσματος, ἀφεθῆναι ἐποίησεν. 133. Καὶ εἰ μὴ

1. Τριηραύλης ἐλέγχετο ὁ παίζων αὐλὸν τὴν ὥραν πρὸ ἀπέπλεεν ἢ τριήρης, διὰ τὴν δίνην ρυθμὸν εἰς τὴν κωπηλασίαν.

2. Οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὰς λαϊκὰς συνελεύσεις πρὸ τῆς συνεδριάσεως ἐκαταρῶντο τοὺς προδότας, τοὺς χρηματιζομένους, τοὺς μηδίζοντας κλπ. (βλ. Ἰσοκρ. Πανηγ. 157, Δεινάρχου κατ' Ἀριστογ. 16).

3. Ἐμπουσα = μυθικὸν τέρας, φάντασμα τῆς Ἐκάτης (βλ. καὶ Ἀριστοφ. : Βάτραχοι 288).

4. Αὐτὰ ἔγιναν κατὰ τὸ 346 ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας τοῦ Ἀρχίου.

ὅλος ὁ κόσμος τὰ ξέρει κι' ἂν ἀκόμα δὲν τὰ ἀναφέρω. Ἡ πάλι νὰ θυμηθῶ ὅτι ὁ τριηραύλης¹ Φορμίων ὁ δοῦλος Δίωνος τοῦ Φρεαρρίου ἐτράβηξε τὴν μητέρα σου ἀπὸ τὸ ἐντιμον αὐτὸ ἐπάγγελμα ; Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία καὶ ὅλους τοὺς θεούς, φοβοῦμαι μήπως λέγων τὰ ὅσα σοῦ πρέπουν φανῶ ἐγὼ ὁ ἴδιος πῶς λέγω πράγματα ποὺ δὲν ἀρμόζουν εἰς ἐμέ. 130. Θὰ τὰ ἀφήσω λοιπὸν αὐτὰ καὶ θ' ἀρχίσω ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπραξεν εἰς τὸν βίον του. Διότι δὲν ἦτο βέβαια ὁ Αἰσχίνης ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔτυχε νὰ εἶναι τῶρα (δηλαδὴ πολίτης καὶ ρήτωρ) ἀλλ' ἦτο ἓνας ἀπ' ἐκείνους ποὺ ὁ δῆμος τοὺς καταρᾶται² καὶ τοῦτο διότι ἀργὰ—τί λέγω ἀργὰ ; ὅχι χθὲς ἀκόμη—εἶναι πολὺ λίγος καιρὸς ποὺ ἔγινε πολίτης Ἀθηναῖος καὶ πολιτικὸς ἀρχηγός, προσθέσας δὲ δύο συλλαβὰς εἰς τὸ παράνομόν του τὸν μὲν πατέρα του ἀντι Τρόμητος τὸ ἔκαμε Ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα του μὲ ἐξαιρετικὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν ἐβάπτισε Γλαυκοθέαν, ἐνῶ ὅλοι ἤξευραν πῶς τὸ ὄνομά της ἦτο Ἐμπουσα³, καὶ εἶχε αὐτὸ τὸ ὄνομα, διότι ὅ,τι περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι της ἔκαμνε καὶ δὲν ὑπῆρχε αἰσχροτήτης ποὺ νὰ μὴν τὴν ὑφίσταται. Διότι ἀπὸ ποιά ἄλλη αἰτία θὰ τὴν ἔλεγαν Ἐμπουσα ; 131. Ἀλλ' ὅμως τόσον ἀχάριστος καὶ ἐκ φύσεως φαῦλος εἶσαι, ὥστε ἂν καὶ ἀπὸ δοῦλος ἔγινες ἐλεύθερος καὶ ἀπὸ ἀπένταρος ἔγινες πλούσιος χάρις εἰς αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς Ἀθηναίους, δὲν τοὺς εὐγνωμονεῖς, ἀλλὰ καὶ μισθώσας τὸν ἑαυτόν σου (εἰς τοὺς ξένους, εἰς τοὺς Μακεδόνας) πολιτεύεσαι ἐναντίον τούτων ἐδῶ. Καὶ τῶρα δι' ὅσα εἶπεν αὐτὸς ὅτι ἐνήργησεν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους θὰ τὰ ἀφήσω. Ὅσα ὅμως ἀπεδείχθη ὅτι ἐνήργησεν οὗτος φανερά ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῦ κράτους, αὐτὰ θὰ ὑπενθυμίσω.

132. Διότι ποῖος ἀπὸ σᾶς δὲν γνωρίζει τὸν Ἀντιφῶντα τὸν διαγραφέντα ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν πολιτῶν, αὐτὸν ποὺ ὑποσχέθηκε εἰς τὸν Φίλιππον νὰ βάλῃ φωτιὰ εἰς τὸν ναύσταθμον⁴, ποὺ ἂν καὶ ἦτο ἐξόριστος, ἦλθε κρυφὰ εἰς τὴν πόλιν ; Τοῦτον ὅμως ἐγὼ τὸν συνέλαβον εἰς τὸν Πειραιᾶ ποὺ ἦτο κρυμμένος καὶ τὸν ἔφερα εἰς τὴν λαϊκὴν συνέλευσιν, ἐνῶ αὐτὸς ὁ φθονερός (ὁ Αἰσχίνης) ἐξελαρυγγίζετο καὶ χαλνοῦσε κόσμον, ὅτι κάμνω φοβερά καὶ τρομερά πράγματα ὑπὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὅτι διαπομπεύω τοὺς ἀτυχήσαντας πολίτας καὶ ὅτι χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ψήφισμα τοῦ λαοῦ ἐνεργῶ κατ' οἶκον ἐρεῦνας, παραδιάζων τὸ οἰκογενειακὸν ἄσυλον. Καὶ ἐπικαλούμενος ὅλα αὐτὰ κατάφερε νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὁ

ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθυμένη καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὥς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς ἐξεπέπεμπ' ἂν ὑπὸ τοῦ σεμνολόγου τουτουί· νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν ἀπεκτείνετε, ὥς ἔδει γε καὶ τοῦτον. 134. Τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου τότε τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἄγνοίας ἥσπερ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὥς προσείλεσθε κακείνην καὶ τοῦ πράγματος κυρίαν ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθύς ἀπήλασεν ὥς προδότην, Ὑπερείδην δὲ λέγειν προσέταξε· καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν
 272 ψῆφον ἔπραξε, καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ.

135. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

MARTYRES

[Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ πάντων οἷδε, Καλλίας Σου-
 νιεύς, Ζήνων Φλυεύς, Κλέων Φαληρεύς, Δημόνικος Μαραθώνιος,
 ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος Αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ
 ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ εἰς τοὺς Ἀμφικτίονας συνεδρεύσαντες ἡμεῖς
 ἐκρίναμεν Ὑπερείδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέ-
 γειν, καὶ ἀπεστάλη Ὑπερείδης.]

Οὐκοῦν ὅτε τούτου λέγοντος ἀπήλασεν ἡ βουλὴ καὶ
 προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνου
 ὑμῖν ἀπέφηνεν.

Ἀντιφών. 133. Καὶ ἐὰν ἡ Βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου λαβοῦσα γνῶσιν τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἀντιλαμβανομένη τὰς συνεπείας τῆς ἀγνοίας σας εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν, δὲν καταζητοῦσε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ δὲν τὸν συνελάμβανε καὶ δὲν τὸν ἐπανάφερεν ἐνώπιόν σας, διὰ τὰ δικασθῆ, βεβαίως οὗτος θὰ ἐξέφευγε τῶν χειρῶν σας καὶ γλυτώνων τὴν τιμωρίαν σας, θὰ ἐφυγαδεύετο ἀπὸ αὐτὸν ἐδῶ τὸν «σοβαρολογοῦντα». Σεῖς (ὅμως ἐκάματε τὸ καθήκον σας) καὶ ἀφοῦ τὸν ἐδασανίσατε τὸν ἐφρονεύσατε, ὅπως ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἔχη γίνῃ καὶ γι' αὐτὸν (τὸν Αἰσχίνην). 134. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγνώριζεν ἡ Βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου τὰς τότε πράξεις τοῦ Αἰσχίνου, ἂν καὶ τὸν ἐξελέξατε συνήγορον τοῦ δημοσίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων σας ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δήλῳ, καὶ αἰτία ποὺ τὸν ἐξελέξατε εἶναι ἡ ἴδια ἀγνοιά σας ποὺ συνετέλεσε εἰς τὸ νὰ ἀμεληθοῦν πολλὰ δημοσία συμφέροντα, ὅταν ἐκαλέσατε (τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου) εἰς τὴν περὶ τούτου σύσκεψιν καὶ τῆς ἀνεθέσατε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς ταύτης, τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον ἀνεκάλεσεν ἀμέσως τὴν ἐντολὴν ταύτην ἀπὸ τὸν Αἰσχίνην χαρακτηρίσαν αὐτὸν ὡς προδότην καὶ διώρισε ἀντ' αὐτοῦ συνήγορον τοῦ δημοσίου τὸν Ὑπερείδην. Καὶ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν μέσα εἰς τόπον ἱερόν, διότι ἡ ψηφοφορία ἐγένετο πρὸ τοῦ βωμοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅμως ψηφοφορίαν ὁ ἀνόσιος αὐτὸς δὲν ἐπῆρε ὑπὲρ αὐτοῦ καμμίαν ψῆφον. 135. Ὅτι δὲ λέγω τὴν ἀλήθειαν ἃς κληθοῦν ἐδῶ οἱ μάρτυρες διὰ τὰ ἐπιβεβαιώσουν.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ἐπιβεβαιοῦν ἀπολύτως τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἅπαντες οἱ ἑξῆς : Ὁ Καλλίας ὁ Σουνεύς, Ζήνων ὁ Φλυεύς, Κλέων ὁ Φαληρεύς, Δημόνικος ὁ Μαραθώνιος, (μαρτυροῦν ὅτι) ἔπειδὴ ὁ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐξέλεξε διὰ χειροτονίας τὸν Αἰσχίνην συνήγορον τοῦ δημοσίου διὰ τὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δικαιώματα τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ ἐν Δήλῳ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτιόνων, συνεδριάσαντες ἡμεῖς, ἐκρίναμεν ὅτι περισσότερον ἄξιός ἐστιν διὰ τὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ κράτους εἶναι ὁ Ὑπερείδης, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεστάλη ὁ Ὑπερείδης.

Τὴν στιγμὴν λοιπὸν ποὺ ἡ Βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸν ἀπέκλεισεν ἀπὸ τὴν τοιαύτην ὑπὲρ τῆς πόλεως συνηγορίαν καὶ ἀνέθεσε τὴν ἐντολὴν ταύτην εἰς ἄλλον, τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἀπεφάνθη ὅτι καὶ προδότης εἶναι οὗτος (ὁ Αἰσχίνης) καὶ κακόδουλος.

136. Ἐν μὲν τοίνυν τοῦτο τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεανίου τούτου, ὁμοίον γε, οὐ γάρ ; Οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ· ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε. Ὅτε γὰρ Πύθωνα Φίλιππος ἔπεμψε τὸν Βυζάντιον καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ συμμάχων πάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὥς ἐν αἰσχύνη ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῶ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐχ ὑπεχώρησα, ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα, ἀλλ' ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα φανερώς οὕτως ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν· οὗτος δὲ συνηγωνίζετο καὶ τᾶναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ.

137. Καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα, ἀλλὰ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον Ἄναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. Καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνήει καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι. Καὶ οἱ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

MARTYRES

[Τελέδημος Κλέωνος, Ὑπερείδης Καλλαίσχρου, Νικόμαχος Διοφάντου μαρτυροῦσι Δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν εἰδέναι Αἰσχίνην Ἀτρομήτου Κοθωκίδην συνερχόμενον νυκτὸς εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν καὶ κοινολογούμενον Ἄναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ Φιλίππου. Αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ Νικίου, ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου.]

138. Μυρία τοίνυν ἕτερόν εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω. Καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει. Πολλὰ ἂν ἐγὼ εἶμι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς

136. Ἡ τοιαύτη λοιπὸν κακόπιστος πολιτικὴ ἐνέργεια τοῦ νεαροῦ τούτου κατὰ τὸ θράσος, ἀλήθεια, ὁμοιάζει μὲ τὰς πράξεις τὰς ἰδικὰς μου ποὺ κατηγορεῖ οὗτος : Ἐνθυμηθῆτε ὅμως καὶ ἄλλο του κατόρθωμα : ὅταν δηλαδὴ ὁ Φίλιππος ἔστειλεν ἐδῶ τὸν Πύθωνα τὸν Βυζάντιον καὶ μαζί μ' αὐτὸν ἔστειλε καὶ ἀπεσταλμένους ἐκ μέρους τῶν συμμάχων του μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐντροπιάσουν τὴν πόλιν μας καὶ νὰ τὴν παρουσιάσουν ὡς ἀδικουσαν, τότε ἐγὼ μὲν δὲν ὑπεχώρησα πρὸ τοῦ Πύθωνος, ἀν καὶ αὐτὸς τὸ εἶχε παραξηλώσει καὶ ἐπετίθετο κατὰ τῆς πόλεως σὰν χείμαρρος ὀρμητικός, ἀλλ' ἐσηκώθηκα καὶ τὸν ἀντέκρουσα. Καὶ ὅχι μόνον τὰ δίκαια τῆς πόλεως δὲν ἐπρόδωκα, ἀλλὰ κατέστησα τόσον φανερόν ὅτι ὁ Φίλιππος εἶναι ἐκείνος ποὺ ἀδικεῖ, ὥστε καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν συμμάχων του ἐξανέστησαν καὶ τὸ παρεδέχοντο. Οὗτος ὅμως ὁ κύριος συνειργάζετο μὲ τὸν Πύθωνα καὶ τὰ ἀντίθετα ἐμαρτύρει ἐναντίον τῆς πατρίδος του, καὶ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔλεγεν ἦσαν ψευδολογίαι.

137. Καὶ δὲν ἤρχεσθῃ μόνον εἰς αὐτά, ἀλλὰ καὶ πάλιν εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν συνελήφθη φανερά ὅτι εἰς τὸ σπίτι τοῦ Θράσωνος συνηντᾶτο μὲ τὸν κατάσκοπον (τοῦ Φιλίππου) Ἀνάξιον. Ἐννοεῖται ὅτι ὅποιος ἀνταμώνεται κρυφὰ μὲ ἄνθρωπον ἀποσταλέντα ἐδῶ ἐπίτηδες ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μας καὶ κρυφοκουθεντιάζει μετ' αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ κύριος δὲν εἶναι παρὰ ἀπὸ φυσικοῦ του κατάσκοπος καὶ ἐχθρὸς τῆς πατρίδος. Καὶ ὅτι λέγω τὴν ἀλήθειαν, προσκάλεσε πρὸς χάριν μου τοὺς μάρτυρας οἱ ὅποιοι θὰ τὸ ἀποδείξουν.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ὁ Τελέδημος ὁ γιὸς τοῦ Κλέωνος, ὁ Ὑπερείδης ὁ γιὸς τοῦ Καλλαίσχρου, ὁ Νικόμαχος ὁ γιὸς τοῦ Διοφάντου μαρτυροῦσι ὑπὲρ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐνόρκως ἐβεβαίωσαν ἐνώπιον τῶν στρατηγῶν ὅτι εἶδον τὸν Αἰσχίνην, τὸν γιόν τοῦ Ἀτρομήτου τὸν Σῆμον Κοθωκίδην, ὅτι ἐπήγαγεν τὴν νύκτα εἰς τὸ σπίτι τοῦ Θράσωνος καὶ ἐκρυφοκουθέντιαζε μὲ τὸν Ἀνάξιον, ὁ ὅποιος ἐθεωρήθη ὅτι ἦτο κατάσκοπος τοῦ Φιλίππου. Αἱ μαρτυρικαὶ αὗται καταθέσεις ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἀρχόντος Νικίου κατὰ τὴν τρίτην τοῦ τρέχοντος μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος (= Ἰουλίου).

138. Ἄν καὶ ἔχω λοιπὸν παρὰ πολλὰ νὰ εἶπω διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἐν τούτοις τὰ παραλείπω, διότι τὰ πράγματα εἶναι ὅπως τὰ λέγω. Εἶναι ἀλήθεια πῶς πολλὰ θὰ μπορούσα ἀκόμη ν' ἀναφέρω καὶ δι' αὐτῶν ν' ἀποδείξω ὅτι αὐτὸς μὲν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὗρίσκετο

μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων εὐρέθη. Ἄλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην οὐδ' ἦν προσῆκεν ὀργήν, ἀλλὰ δεδώκατε ἔθιμι τινὶ φάουλῳ πολλήν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀνταλλαπτόμενοι· διόπερ ὁρᾶν ἐστὶ καὶ ἀσφαλέστερον αἰεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισυθαρνεῖν ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐλόμενον τάξιν πολιτεύεσθαι.

139. Καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερώς συναγωνίζεσθαι Φιλίππῳ δεινὸν μὲν, ὧ γῆ καὶ ἡεοί, πῶς γὰρ οὐ; Κατὰ τῆς πατρίδος· δότε δ', εἰ βούλεσθε, δότε αὐτῷ τοῦτο. Ἄλλ' ἐπειδὴ φανερώς ἤδη τὰ πλοῖα ἐσεσύλητο, Χερρόνησος ἐπορεύετο, ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐπορεύεθ' ἄνθρωπος, οὐκέτ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πράγματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ τι μὲν πῶποτ' ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὗτος ἰαμβειοφάγος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι, οὐδ' ἐστὶν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλαττον ψήφισμα οὐδὲν Αἰσχίνῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει. Εἰ δέ φησι, νῦν δεῖξάτω ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι. Ἄλλ' οὐκ ἐστὶν οὐδέν. Καίτοι δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότε ἔχοντ' ἐγκαλεῖν μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τούτων ἀμείνω.

140. Ἄρ' οὖν οὐδ' ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδ' ἔγραφεν, ἡνίκα ἐργάσασθαι τι δέοι κακόν; Οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα καὶ φέρειν ἐδύναθ', ὥς ἔοικεν, ἢ πόλις καὶ ποιῶν οὗτος λανθάνειν· ἐν δ' ἐπεξεργάσατο, ὧ ἄνδρες Ἀθη-

1. Ἐννοεῖ τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Φιλίππου κατὰ τῶν Λοκρῶν κατ' ἀπόφασιν τῶν Ἀμφικτιόνων.

2. Ὡς γνωστὸν οἱ διάδικοι ὠμίλουν ὅχι ὅσον ἠθελον, διότι ἦτο ὠρισμένος ἐκ τῶν προτέρων ὁ χρόνος τῆς ὀμιλίας των. Πρὸς τοῦτο ἐλαιοῦργει ἕνα μηχάνημα, ἢ κλεψύδρα. Λέγει λοιπὸν ὁ Δημοσθένης ὅτι δέχεται νὰ διακόψῃ τὴν ἀγόρευσίν του καὶ νὰ τρέχῃ τὸ νερὸ τῆς κλεψύδρας εἰάν ὁ Αἰσχίνης ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τέτοιον ψήφισμα.

εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐχθρῶν μας, ἐμένα δὲ μὲ κατέτρεχε. Δυστυχῶς αὐτὰ δὲν τὰ ἐνθυμεῖσθε καὶ οὔτε ἀγανακτεῖτε ἐναντίον του ὅσον ἔπρεπε, ἀλλὰ κατὰ μίαν κακὴν συνήθειαν ἔχετε δώσει τὸ δικαίωμα εἰς ὅποιον θέλει νὰ συκοφαντῇ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ εἰς τὸ ἔργον του ἐκεῖνον ποὺ ἐργάζεται ὑπὲρ τῶν συμφερόντων σας, ἀνταλλάσσοντες τὸ συμφέρον τῆς πόλεως μὲ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν ποὺ σᾶς προκαλοῦν αἱ κακολογίαι. Δι' αὐτὸ βεβαίως εἶναι πάντοτε καὶ εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον νὰ ὑπηρετῇ κανεὶς τοὺς ἐχθροὺς μας, πληρωνόμενος ἀπ' αὐτούς, παρὰ νὰ πολιτεύεται ἀναλαμβάνων τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἰδικῶν σας συμφερόντων.

139. Καὶ τὸ νὰ ἀγωνίζεται οὗτος ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Φιλίππου προτοῦ ἀρχίσῃ ἐπισήμως ὁ πόλεμος εἶναι μὲν φοβερόν, ὡ γὰρ καὶ θεοὶ—καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι ; —ἐναντίον τῆς πατρίδος του· ἐν τούτοις συγχωρήσατέ το, συγχωρήσατε τοῦτο, ἐὰν θέλετε. Ἄλλ' ἀφοῦ φανερὰ πιά ἐληστεύθησαν τὰ πλοῖα μας (ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας), ἡ Χερρόνησος ἐλεηλατεῖτο καὶ ὁ Φίλιππος ἐβάδιζε ἐναντίον τῆς Ἀττικῆς¹, τότε πλέον δὲν χωροῦσε καμμία ἀμφισβολία διὰ τὰς πράξεις αὐτὰς τοῦ Φιλίππου καὶ ἐξερράγη ὁ πόλεμος. Ἴippoτε δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐνήργησε τότε ὑπὲρ τῶν συμφερόντων σας ὁ φθονερὸς οὗτος ὑδριστής, οὔτε ὑπάρχει κανὲν ψήφισμα, μικρὸν ἢ μεγάλον, γραμμένον ἀπὸ τὸν Αἰσχίνην, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ προτείνωνται τὰ συμφέροντα εἰς τὸ κράτος, ἐὰν δὲ ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπάρχει τέτοιο ψήφισμα ὥς τὸ δείξῃ ἀμέσως καὶ δέχομαι νὰ εἶναι εἰς βάρος μου ἢ ὥρα ποὺ θὰ περάσῃ². Δὲν ὑπάρχει ὅμως κανένα τέτοιο ψήφισμα. Συνεπῶς καθίσταται δι' αὐτὸν ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἓνα ἀπὸ τὰ δύο : ἢ νὰ παραδεχθῇ ὅτι δὲν εἶχε τίποτα νὰ καταγγείλῃ δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐγὼ τότε ἐνήργουν καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἐπρότεινε ἄλλα ψηφίσματα ἀντίθετα ἀπὸ τὰ δικά μου, ἢ νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἐπιδιώκων διὰ τῆς στάσεώς του τὸ συμφέρον τῶν ἐχθρῶν (τῆς πόλεως), δὲν ἐπρότεινε ψηφίσματα περιέχοντα ἀποδείξεις καλυτέρας τῶν ἰδικῶν μου.

140. Ἄλλ' ἄραγε, ὅπως δὲν ἐπρότεινε ψηφίσματα (καλύτερα ἀπὸ τὰ δικά μου), ἔτσι καὶ δὲν ὠμίλει ἀπὸ τοῦ λαϊκοῦ βήματος, διὰ νὰ κατορθώσῃ ὅ,τι τοῦ ἐχρειάζετο ἵνα κάμῃ τὸ κακόν ; Κάθε ἄλλο, ὠμίλει τόσον πολὺ, ὥστε κανέναν ἄλλον δὲν ἄφηνε τότε νὰ ὁμιλήσῃ. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὅσα ἐνήργησε οὗτος κρυφίως ἤμποροῦσε ἴσως ἢ πόλις νὰ τὰ ὑποφέρῃ καὶ νὰ λησμονήσῃ. Ἀλλὰ οὗτος μαζί μὲ τὰ ἄλλα, διέ-

καῖοι, τοιοῦτον δὲ πᾶσι τοῖς προτέροις ἐπέθηκε τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνήλωσε λόγους, τὰ τῶν Ἀμφισσέων τῶν Λοκρῶν διεξιὼν δόγματα, ὥς διαστρέψων τὰ ληυτές. Τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. Πόθεν ; Οὐδέποτε ἐκνίψει σὺ τῷ κεῖ πεπραγμένα στυγῶ· οὐχ οὕτω πολλὰ ἔρεῖς.

141. Καλῶ δ' ἐναντίον ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἵπομι καὶ εἶπον τότε εὐθύς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον 275 τουτονὶ τὸν μιᾶρὸν τούτου τοῦ πράγματος ἀπτόμενον (ἔγνων γάρ, εὐθέως ἔγνων), εὐτυχίαν μοι δοῦναι καὶ σωτηρίαν, εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας ἰδίας ἔνεκ' αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῇ, πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι.

142. Τί οὖν ταῦτ' ἐπήραμαι καὶ διετεινάμην οὕτως ὀφροδρῶς ; Ὅτι καὶ γράμματα ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα, ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν ὑπολειφθῇ οὗτος ἐλάττων· ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς τάλαιπώρους Φωκέας ἐποίησεν ἀπολέσθαι τὰ ψευδῇ δεῦρ' ἀπαγγείλας. 143. Τὸν γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἑλλάτειαν ἦλθε Φίλιππος καὶ δι' ὃν ἤρξθη τῶν Ἀμφικτιόνων ἡγεμών, ὃς ἅπαντ' ἀνέτρεψε τὰ τῶν Ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας καὶ πάντων εἰς ἀνὴρ τῶν μεγίστων αἴτιος κακῶν. Καὶ τότε εὐθύς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ « πόλεμον εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσάγεις, Αἰσχίνη, πόλεμον ἀμφικτιονικόν » οἷ μὲν

πραξε, πολῖται Ἀθηναῖοι, καὶ ἓνα τέτοιο (κακὸ) ποὺ ἐπεσφράγισεν ὅλα τὰ πρωτοτερινά του, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἐξώδευσε τοὺς πολλοὺς τοῦ λόγους, διηγούμενος τὰς περὶ τῶν Ἀμφισσέων Λοκρῶν ἀποφάσεις (τῶν Ἀμφικτιόνων), καὶ τοῦτο διὰ τὴν διαστρέψη τὴν ἀλήθειαν. Τὰ πράγματα ὅμως δὲν εἶναι ἔτσι (ὅπως πλαστογραφώντας τὴν ἀλήθειαν τὰ διηγῆθηκες). Ὅχι, ὅσα πολλὰ καὶ ἂν εἰπῆς δὲν θὰ ξεπλύνῃς ποτὲ τὸ σίγμα ποὺ ἔχεις δι' ἐκεῖνα ποὺ ἐπραξες ἐκεῖ (εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον).

141. Ἐπικαλοῦμαι δὲ ἐνώπιόν σας, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ ὅλας τὰς θεὰς ὅσοι ἔχουν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν τὴν χώραν τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἀκόμη καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν Πύθιον, ὁ ὁποῖος εἶναι πατρικὸς θεὸς τῆς πόλεως, καὶ τοὺς παρακαλῶ ὅλους, ἐὰν σᾶς λέγω τώρα τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐὰν εἶπον τὴν ἀλήθειαν εὐθὺς ἀμέσως καὶ εἰς τὸν δῆμον, τότε ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἀντελήφθην αὐτὸν τὸν μιὰρὸν νὰ ἀναμιγνύεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, διότι τὸ ἀντελήφθην τοῦτο καὶ μάλιστα ἀμέσως, νὰ μοῦ δώσουν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἀθώωσίν μου, ἐὰν δὲ κατηγορῶ τοῦτον ψευδῶς ἔνεκα ἔχθρας ἢ ἔνεκα προσωπικοῦ πάθους, τότε νὰ με στερήσουν ὅλων τῶν ἀγαθῶν.

142. Ἀλλὰ διὰ ποίαν αἰτίαν εὐχήθην αὐτὰ καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπέμεινα εἰς αὐτὰ μὲ τόσην ἐπιμονήν: Ἐκκαμα, διότι ἂν καὶ ἔχω ἐπίσημα ἔγγραφα τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἀποδείξω σαφῶς ταῦτα καὶ ἐνῶ γνωρίζω ὅτι καὶ σεῖς ἐνθυμεῖσθε τὰ ὅσα οὗτος ἔχει πράξει, ἐν τούτοις φοβοῦμαι μήπως ὁ Αἰσχίνης χαρακτηρισθῇ ὡς πρόσωπον μὴ ὑπολογίσιμον καὶ συνεπῶς μὴ ἱκανὸς νὰ πράξῃ τὰ ὅσα μεγάλα κακὰ ἐπραξεν οὗτος, πράγμα ἄλλως τε ποὺ συνέβη κατὰ τὸ παρελθόν, τὸν καιρὸν ποὺ συνετέλεσεν οὗτος εἰς τὸ νὰ καταστραφοῦν οἱ δυστυχισμένοι οἱ Φωκεῖς, μὲ τὰς ψευδολογίας ποὺ ἀράδιασεν ἐδῶ. 143. Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ αἴτιος ποὺ ἐγένεν ὁ πόλεμος εἰς τὴν Ἀμφισσαν, ἔνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ἐφθασεν ὁ Φίλιππος εἰς τὴν Ἑλλάτειαν καὶ ἐξελέγη ἐξουσιαστὴς τῶν Ἀμφικτιόνων, πόλεμος ὁ ὁποῖος ἔκαμεν ἄνω κάτω τὰ ἑλληνικὰ πράγματα. Αὐτὸς λοιπὸν συνήργησεν εἰς ὅλα αὐτὰ (τὰ κακὰ) καὶ δι' ὅλας τὰς μεγάλας συμφορὰς (ποὺ εὗρηκαν τοὺς Ἕλληνας) ἓνας ἄνθρωπος εἶναι ὁ αἴτιος—ὁ Αἰσχίνης. Καὶ ὅμως ἐγὼ τότε διεμαρτυρόμην καὶ ἐφώναζα εἰς τὴν λαϊκὴν συνέλευσιν (λέγων) «τὸν πόλεμον, κύριε Αἰσχίνη, προσπαθεῖς νὰ φέρῃς εἰς τὴν Ἀττικὴν, πόλεμον τῶν συμμε-

ἐκ παρακλήσεως συγκαυθήμενοι οὐκ εἶων με λέγειν, οἱ δ' ἐ-
θαύμαζον καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἐχθραν ἐπάγειν
με ὑπελάμβανον αὐτῷ. 144. Ἦτις δ' ἡ φύσις, ὧ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος ἕνεκα
ταῦτα συνεοκυνάσθη καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσατε, ἐπει-
δὴ τότε ἐκωλύθητε· καὶ γὰρ εἶς πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε,
καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση
δεινότης ἦν ἐν τῷ Φιλίππῳ θεάσεσθε.

276 145. Οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλ-
λαγὴ Φιλίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἐχθροὺς
ποιήσκει τῇ πόλει· ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν
στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως ὑπ' αὐ-
τοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ληστῶν μυρία ἔπασχε κακά. Οὐ-
τε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδὲν οὔτ' εἰσ-
ήγετο ὧν ἐδεῖτ' αὐτῷ. 146. ἦν δὲ οὔτ' ἐν τῇ θαλάττῃ τότε
κρείττων ὑμῶν οὔτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς μήτε
Θετταλῶν ἀκολουθούντων μήτε Θηβαίων διέντων· συνέ-
βαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς ὅποιουσδήποτε ὑ-
μεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγούς (εἰς γὰρ τοῦτό γε) αὐτῇ τῇ φύ-
σει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις κακοπαθεῖν.
147. Εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἐχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ
τοὺς Θηβαίους συμπεῖθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα ἡγεῖ-
το προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν· εἰ δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς
προφάσεις λαβὼν ἡγεμῶν αἵρεσθῇ, ῥᾶον ἥλπιζε τὰ μὲν παρα-
κρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. Τί οὖν; Ἐπιχειρεῖ, θεάσασθ' ὥς

1. Διότι ἡ μὲν Μακεδονία ἦτο ἀποκεκλεισμένη καὶ δὲν ἦτο
δυνατὸν νὰ εἰσάγῃ καὶ ἐξάγῃ τρόφιμα, ἡ δὲ Ἀττικὴ ἐπροστατεύετο
ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον καὶ ἀπὸ τοὺς Θηβαίους, οἱ ὅποιοι δὲν
ἐπέτρεπον εἰς τὸν Φίλιππον νὰ διέλθῃ διὰ τῆς χώρας των.